

Centralparks

**Menedzsment kapacitás kialakítása
a Kárpát-medence védett területeinek
élővilága és a helyi társadalmi-
gazdasági fejlődés integrációjának és
harmonizációjának elősegítése céljából**

ZÁRÓ PROJEKT SZÓRÓLAP

Kapacitásépítés a Kárpátok védett területeinek kezelésére

A Kárpátok természetes hidat képeznek Nyugat- és Kelet-Európa között, nyolc európai országon keresztül húzódnak, és óriási ökológiai értéket képviselnek. Számos értékes ökoszisztémát és tájat tartalmaznak, és számos őshonos és endemikus fajnak adnak otthont. A Kárpátok védett területei értékes erdei, hegyvidéki, gyepes és vizes élőhelyeket, valamint egyedülálló geológiai és geomorfológiai jellemzőket rejtenek. Emellett számos szolgáltatást nyújtanak a helyi közösségek számára, és fontos területek a helyi fenntartható fejlődés szempontjából.

A 21. században a védett területek hatékony kezelése kulcsfontosságú kihívást jelent a biológiai sokféleség megőrzése szempontjából Európában és világszerte. Az eltérő feltételek ellenére a védett területek hasonló veszélyekkel szembesülnek, amelyek közül sok csak transznacionális együttműködéssel kezelhető hatékonyan. A globális környezeti folyamatok, mint például az éghajlatváltozás, az invazív fajok és a különböző antropogén eredetű fenyegetések erőteljes nyomást gyakorolnak a Kárpátok ökorégiójára.

A Centralparks projekt integrált megközelítéssel mutatja be a biológiai sokféleség megőrzésének a fenntartható helyi társadalmi-gazdasági fejlődéssel való összehangolását, valamint a védett

területek hatékony kezeléséhez szükséges kapacitások kiépítését. A Centralparks célkitűzései a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlődéséről szóló keretegyezmény és annak tematikus jegyzőkönyvei végrehajtásának támogatására, megkönnyítésére és fokozására irányulnak. Az elmúlt három év projektvégrehajtásának eredményeképpen a helyi kísérleti intézkedések és a Kárpátokra kiterjedő stratégiák fontos eredményeket hoztak és hoznak a Kárpátok hosszú távú fenntartható fejlődésének támogatására a Kárpátokon innen és túl.

8 Projekt partner

7 Ország

14 Tervezett részprojekt

1.3 Millió Euró ERFA

1.6 Millió Euró projekt költségvetés

2019. 04. - 2022. 03. Projekt időtartam

Együttműködés - Tematikus transznacionális munkacsoportok

A 2019-ben megkezdett megvalósítás óta a Centralparks Gyümölcsöző partnerséget eredményezett Ausztria, Csehország, Magyarország, Olaszország, Lengyelország, Románia és Szlovákia között. A projekt ágazatközi együttműködésre épült, különböző érdekcsoportok, érdekeltek és a helyi lakosság bevonásával. A Kárpáti Egyezmény titkárságának támogatása tovább erősítette a Centralparks stratégiai megközelítését politikai szinten is, aktívan együttműködve a nemzeti környezetvédelmi minisztériumokkal és a Kárpáti Egyezmény részes feleivel.

Négy tematikus transznacionális munkacsoportot hoztak létre a Kárpátok régió nemzeti szakértőinek és védett területek kezelőinek bevonásával. Feladatuk a Kárpátok régiót hosszú távon támogató stratégiai szakpolitikai dokumentumok és eszközök kidolgozása volt.

Végezetül több kísérleti képzésre és workshopra is sor került, hogy bemutassák a Centralparks eredményeinek gyakorlati jelentőségét, és hogy azokat a kárpátaljai érdekeltek számára elérhetővé és hasznossá tegyék. Ezen túlmenően az eredmények Közép-Európa más hegyvidéki régióiban és azon túl is inspirálhatják és ösztönözhetik a hasonló célközönséget.

Tematikus transznacionális munkacsoportok

Fókuszban: a biológiai sokféleség csökkenését okozó legfontosabb tényezők a Kárpátokban

- az infrastruktúra fejlesztése veszélyezteti az ökológiai konnektivitást és a tájak minőségét
- turisztikai nyomás
- az élőhelyek degradációja, feldarabolódása és pusztulása

KIMENETEK

Stratégia a biológiai sokféleség és a tájvédelem kiterjesztésére a védett területeken kívül és belül

A természeti és kulturális örökségen alapuló helyi fenntartható turizmusfejlesztés stratégiája

Iránymutatás a védett területek és a helyi közösségek közötti kommunikációról a Kárpátokban

A Kárpátok ökoszisztéma-szolgáltatásainak eszköztára

Ezeket az eredményeket a Kárpátok védelméről és fenntartható fejlődéséről szóló keretegyezmény biológiai és táji sokféleség megőrzéséről és fenntartható használatáról szóló jegyzőkönyv és a fenntartható turizmusról szóló jegyzőkönyv helyi és regionális szintű végrehajtásának támogatására dolgozták ki, az egyezmény jelenlegi elnökségének prioritása szerint.

Biológiai sokféleség és tájvédelem

A természeti területek védelme az emberi pusztítástól a legfontosabb lépés az ép ökoszisztémák megőrzése érdekében. A legtöbb európai védett terület azonban túl kicsi ahhoz, hogy teljes hegyvidéki ökoszisztémákat és élőhelyeket védjen. Ezért a hatékony táj- és biodiverzitásvédelemnek a meglévő, gyakran viszonylag kis kiterjedésű védett területeken kívüli területekre is ki kell terjednie.

Ezért a Centralparks összehívott egy tematikus transznacionális munkacsoportot, hogy közösen foglalkozzanak a Kárpátok biológiai sokféleségének és tájvédelmének kérdéseivel. A munkacsoport kidolgozta a Stratégia a biológiai sokféleség és a tájvédelem kiterjesztésére, valamennyi kárpáti védett területen és azok környékén.

A stratégia a védett területeken és azok környezetében található fajok, természetes és természetközeli élőhelyek, valamint tájak megőrzésével, védelmével, helyreállításával és fenntartható használatával kapcsolatos kihívásokkal és konkrét intézkedésekkel foglalkozik. Célja az ökológiai kapcsolatok biztosítása és az ökológiai hálózat megerősítése a Kárpátok térségében.

További projekteredmények
elérhetőek az alábbi QR
kód által:

A stratégiát 2021-ben két kísérleti akcióval valósították meg Lengyelországban és Magyarországon, 2021-ben két kárpáti védett terület (Pieniny Nemzeti Park, Duna-Ipoly Nemzeti Park) és a környező helyi közösségek bevonásával. Ezek a kísérleti akciók megkönnyítették a párbeszédet a nemzeti parkok igazgatóságai és a pufferzónájukon osztozó helyi közösségek hatóságai között. Így biztosítani kell a természetes élőhelyek integritását és a védett terület és tágabb környezete közötti törekeny ökológiai összeköttetést.

A Kárpátok védett területi általában tágabb értelemben vett, ember által módosított tájak mozaikjának részei.

Helyi fenntartható turizmus

Avédett területek a Kárpátok egyik fő turisztikai vonzerejét jelentik. Ezért fontos szerepet játszanak a környezetvédelmi kérdésekkel kapcsolatos tudatosság növelésében, különös tekintettel a turistákra és a helyi közösségekre. A túlzott turizmus azonban veszélyezteti a törékeny hegyvidéki ökoszisztémákat, élőhelyeket és fajokat.

Következésképpen a Centralparks szakértői kidolgozták a Kárpátok természeti és kulturális örökségén alapuló helyi fenntartható turizmusfejlesztési stratégiát. A turizmus védett területekre gyakorolt negatív hatásának megelőzése és mérséklése érdekében a legvesélyeztetettebb területeken a látogatók térbeli koncentrációját szét kell osztani és a közeli, ökológiailag kevésbé érzékeny területekre kell irányítani, amelyek képesek felszívni és befogadni a turisztikai áramlatok egy részét. Ez a stratégia a természet, a táj és a kulturális örökség védelmével, fenntartható használatával és a tudatosság növelésével foglalkozik. Ugyanakkor célja, hogy enyhítse az idegenforgalmi nyomást és csökkentse a törékeny hegyvidéki ökoszisztémákra gyakorolt hatást, valamint a Kárpátok régiójában a társadalmi-gazdasági fejlődésben mutatkozó egyenlőtlenségeket, a helyi gazdaságokat a helyi turizmus és a helyi termékek révén támogatva.

A Magura Nemzeti Parkban és környékén (Lengyelország) öt műhelytalálkozót és egy konzultációs ülést tartottak, amelyek

További projekteredmények elérhetőek az alábbi QR kód által:

a nemzeti park és környéke természeti és kulturális értékeire összpontosítottak. A stratégiában javasolt megoldások végrehajtását hét, a nemzeti parkot körülvevő településen tesztelték. E műhelytalálkozók alapján kidolgozták a Magura régióra vonatkozó helyi közösségi stratégiát, amely most már beépíthető a 2022-2030-as időszakra vonatkozó új helyi fejlesztési stratégiákba, amit a helyi önkormányzatoknak kell elfogadniuk.

A stratégia alapján a Gemer régióban (Szlovákia) kísérleti műhelytalálkozót szerveztek a természet- és kultúraalapú helyi turizmus jövőbeli fejlesztési terveinek megvitatására. Egy másik fenntartható turisztikai kísérleti akcióra a csehországi Hornácko mikrorégióban került sor. Ezenkívül öt határon átnyúló cseh-szlovák kísérleti workshopot tartottak hatóságok, nem kormányzati szervezetek, polgárok és helyi idegenvezetők számára a Centralparks projekt során szerzett tapasztalatok és ismeretek megosztása céljából.

A helyi fenntartható turizmusfejlesztés kidolgozott stratégiája segít a turizmust támogató helyi stratégiák megfelelő kiigazításában, a közösségek igényeinek és a természetvédelemnek a tiszteletben tartása mellett.

Marie Petrů

A Bílé Kárpáty oktatási és információs központ igazgatója

Kommunikáció a helyi közösségekkel

Avédett területek kezelőinek és a helyi közösségeknek az összefogása létfontosságú a Kárpátok megőrzése szempontjából. A hatékony kommunikáció növelheti a helyi érdekeltek támogatását a biológiai és táji sokféleség megőrzése iránt, valamint elősegítheti a természetvédelem integrálását a helyi társadalmi-gazdasági fejlődésbe.

Számos kárpáti védett területnek azonban csak korlátozottak a forrásai a helyi közösségekkel és az érdekelt felekkel való hatékony kommunikációra, főként a kifejezetten kommunikációs technikákra kiképzett személyzet hiánya miatt. Ez az eredményezi, hogy a helyi közösségek és érdekeltek nem támogatják a védett területek működését, ami a védett területek kezelésében gyakori kihívás.

A Kárpátok védelmének és fenntartható fejlődésének előmozdításához elengedhetetlen a regionális és helyi hatóságokkal, valamint az érintett érdekelt felekkel való együttműködés. Továbbá a régió jelenlegi és jövőbeli generációinak jólétének biztosítása érdekében is. Ezért dolgozta ki a Centralparks a Kárpátok védett területei és a helyi közösségek közötti kommunikációra vonatkozó iránymutatást. Ezen iránymutatás célja, hogy áthidalják a két fél közötti

További projekteredmények elérhetőek az alábbi QR kód által:

kommunikációs szakadékokat, és erős partnerségeket építsenek ki a természet és a helyi lakosok javát szolgáló közös fellépésekhez.

Ezenkívül két kommunikációs képzést is tartottak Lengyelországban a védett területek igazgatóságai és más közszektorbeli szervezetek számára. A képzések célja az volt, hogy a résztvevők javítsák az érdekelt felek bevonását és a helyi közösségekkel való kommunikáció készségét.

Centralparks kommunikációs képzés védett területek igazgatóságai és helyi közszektorbeli szervezetek számára.

Innovatív természetvédelmi kezelés

Jelenleg a természetvédelemben hiányoznak a humán erőforrások és a szakértői kapacitások, ami a hosszú távú tervezés szempontjából is nehéz kihívást jelent. Jelenleg régimódi élőhelyterképezési módszereket alkalmaznak, amelyek speciális szakértelmet és jelentős erőforrásokat igényelnek. A természetvédelmi kezelési tervezés jelenleg nem rendelkezik hatékony, integrált és tudományosan megalapozott információkkal. Emiatt innovatív eszközök és módszerek kifejlesztésére és bevezetésére van szükség.

A Centralparks célja, hogy foglalkozzon a biológiai sokféleség és a területgazdálkodás legjobb gyakorlataival, és megossza azokat. Az élőhelyterképezés és -értékelés innovatív eszközeinek és módszereinek cseréjével egy új élőhelykezelési tervezési megközelítés alapjait dolgozták ki. A projekt során az erdők sokoldalú értékelését szolgáló innovatív technikaként bevezettek egy erdőértékelési módszertant. Emellett a gyepterületek új értékelési módszerét dolgozták ki és tesztelték a kezelés tervezéséhez. Az innovatív eszközök bemutatása érdekében a Centralparks tesztelte a LiDAR-t, amely egy fényérzékelő és távolságmérő eszköz a topográfia, a fajok és az élőhelyek sokféleségének megfigyelésére. A LiDAR szkennelések alapján hatékonyabb és hosszú távú természetvédelmi tervezés valósulhatott meg. A LiDAR-t két élőhelyen - a Duna-Ipoly

További projekteredmények elérhetőek az alábbi QR kód által:

Nemzeti Park Börzsöny-hegységben (Magyarország) egy hegyvidéki és egy folyóvölgyi területen - használták. Az innovatív természetvédelmi menedzsment szakértői értékelték a kipróbált módszereket és a tanulságokat. Közösén kidolgoztak egy integrált természetvédelmi kezelési tervet, valamint a megfelelő integrált természetvédelmi tervezésre vonatkozó iránymutatásokat, hogy a Kárpátok régiójában a biológiai sokféleség védelme hosszú távon is hatékony maradjon.

A Kárpátok védett területeinek nagyon fontos szerepe van számos növény- és állatfaj, mint például a havasi cincér védelmében.

A Kárpátok ökoszisztéma- szolgáltatásainak eszköztára

Az ökoszisztéma-szolgáltatások, amelyeket általában természeti tőkének neveznek, hozzájárulnak a környezeti fenntarthatósághoz és a társadalmi életképességhez. Ezek a "természet által közvetlenül vagy közvetve az emberek által használt előnyök", különösen:

- az ökoszisztémák által biztosított alapvető erőforrások (pl. élelmiszer, édesvíz, nyersanyagok)
- az ökoszisztéma-folyamatok szabályozásából származó előnyök (pl. éghajlatszabályozás, levegőminőség, vízminőség, beporzás, szén-dioxid-tárolás, árvízvédelem, eróziómegelőzés)
- szociokulturális szolgáltatások (pl. kikapcsolódás, pihenés, oktatás, szellemi értékek, művészi inspiráció)
- az ökoszisztéma-szolgáltatások előállításához szükséges tényezők (vízkörforgás, tápanyagkörforgás, talajképződés, fotoszintézis, biodiverzitás)

A Centralparks projekt keretében kárpátokbeli szakértői kidolgozták a Kárpátok ökoszisztéma-szolgáltatások eszköztárát, amely útmutatóként szolgál a tényeken alapuló döntéshozatalhoz. Az eszköztár egy lépésről-lépésre útmutató dokumentummal együtt gyakorlatias eljárásokat kínál annak megértéséhez, hogy mit nyerhetünk vagy veszíthetünk egy adott gazdálkodási döntésből és

További projekteredmények elérhetőek az alábbi QR kód által:

annak társadalmi következményeiből. Segítségével a döntéshozók jobban megérthetik és kezelhetik a lehetséges problémákat, valamint elkerülhetik vagy csökkenthetik a konfliktusokat A Kárpátokban és azon túl.

A Kárpátok ökoszisztéma-szolgáltatások eszköztárának alkalmazásáról szóló képzésre cseh, magyar és szlovák érdekeltek körében került sor. A résztvevők kifejezték, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások előnyeinek átfogó értékeléséhez sürgősen szükség van az adatok hozzáférhetőségére és az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésére az országaikban. Üdvözölték az eszköztárat, amely értékes segítséget nyújt az ökoszisztéma-szolgáltatások feltérképezéséhez és értékeléséhez a Kárpátokban.

“ A CEST a fejezetekben áttekintést nyújt az ökoszisztéma-szolgáltatások fogalmáról, annak Kárpátokban történő alkalmazásáról, valamint számos esettanulmányt mutat be. A felhasználó megtalálja benne az ökoszisztéma-szolgáltatások értékelésének lépérsről lépésre történő eljárását, amely segít a kárpáti természet értékének felismerésében.

Radoslav Považan

Pronatur Szervezet (Szlovákia), CEST szerkesztő és társszerzője

A jó kommunikáció összetevői

Az eredmények kommunikációja és terjesztése a projektek alapvető fontosságú része. Létfontosságú, hogy elérjük azokat az érdekelt feleket, akik kulcsszerepet játszanak a Kárpátok védett területeinek jövőjét illetően. A Centralparks célja az volt, hogy platformot biztosítson a különböző érdekelt felek közötti tudás- és tapasztalatcseréhez. Minden korosztályból bevontuk a helyi közösségeket, hogy felhívjuk a figyelmet az őket körülvevő területek értékére. Továbbá arra ösztönöztük őket, hogy vegyenek részt a természetvédelmi és fenntartható turisztikai kezdeményezésekben a régiójukban, valamint hogy megértsék és támogassák a transznacionális együttműködést a természeti és kulturális örökség védelmében.

A Centralparks konzorcium szoros együttműködést alakított ki az Interreg DTP ConnectGREEN és SaveGREEN projektek között, közös céljuk a Kárpáti Védett Területek Hálózatának (CNPA) megerősítése. A három projekt a Kárpáti Konvencióval közösen két interaktív ülést szervezett a Városok és Régiók Európai Hetén és az Európai Zöld Héten. A Centralparks együttműködött a DaRe to Connect és a LIFE SWiPE projektekkel, valamint megvitatta a Connect2CE, CEETO és BEECH POWER Interreg projektekkel való szinergiákat.

További projekteredmények
elérhetőek az alábbi QR
kód által:

2021 szeptemberében a Centralparks szervezte a CNPA két online kerekasztalülését, valamint a CNPA 3. személyes konferenciáját Visegrádon (Magyarország). A projekt emellett együttműködést alakított ki más európai védett területhálózatokkal, például a DANUBEPARKS, az ALPARC és a Parks Dinarides hálózattal, hogy erősítse a stratégiai együttműködést és megalapozza az e régiók közötti ökológiai összeköttetést célzó közös fellépéseket.

A különböző figyelemfelkeltő tevékenységek közé tartozott a Kárpát-medencei ifjúsági plakátok, szórólapok és magyarázó firkás videók készítése, hogy a projekt eredményeit vizuálisan vonzó módon kommunikálják. A partnerek egy Kárpát-vetélkedőt is indítottak, amely a Kárpátok földrajzi és biológiai aspektusait népszerűsíti, valamint a Centralparks tevékenységeivel és eredményeivel kapcsolatos információkat terjeszt. E tevékenységek és a partnerek különböző nyilvános rendezvényeken való jelenléte révén a nagyközönség fontos információkhoz juthatott a Centralparks lényegéről, célkitűzéseinkről és munkánkról.

Együtt a Kárpátok jövőjéért

A Centralparks eredményei fontosak lesznek a Kárpáti Egyezmény (Kijev, 2003) biológiai és táji sokféleség megőrzéséről és fenntartható használatáról szóló jegyzőkönyv (Bukarest, 2008) és a fenntartható turizmusról szóló jegyzőkönyv (Pozsony, 2011) végrehajtásához, valamint a 2030-ig szóló uniós biodiverzitási stratégia "Visszahozzuk a természetet az életünkbe" célkitűzésének megvalósításához.

A Centralparks szorosan együttműködött a Kárpáti Egyezmény titkárságával. A partnerek részt vettek a Kárpáti Egyezmény Végrehajtási Bizottságának (CCIC) ülésein, a Részleges Felek Konferenciájának 6. ülésén (COP6), a Biodiverzitás Munkacsoportban és a Fenntartható Turizmus Munkacsoportban. A projektet a biológiai és táji sokféleség megőrzésével és fenntartható használatával, valamint a fenntartható turizmussal kapcsolatos COP6 határozatai jóváhagyták, és arra ösztönözték, hogy továbbra is hozzájáruljon a természeti és kulturális örökség védelméhez a Kárpátokban. A 12. CCIC-ülés ajánlásai is arra ösztönözték a feleket, hogy fontolják meg a Centralparks projekt vonatkozó eredményeinek végrehajtását.

Az elmúlt három év együttműködését követően a Centralparks partnerség határozott elkötelezettségét fejezte ki a Kárpátok közös természeti és kulturális örökségéért folytatott együttműködés további fokozása mellett, a Kárpáti Védett Területek Hálózatának (CNPA) bevonásával.

A Kárpáti Egyezmény részes felei konferenciájának 6. ülésének eredményei azt mutatják, hogy a CNPA-nak fontos jövőbeli feladatokat kell megoldania. Ezek közé tartozik különösen a biológiai sokféleség védelme a Kárpátokban és globális szinten, valamint a biológiai sokféleségről szóló egyezmény, a 2020 utáni globális biológiai sokféleség keretrendszer és az EU 2030-ig szóló biológiai sokféleségre vonatkozó stratégiájának végrehajtásához való hozzájárulás. Ezért a Centralparks számára prioritás volt a CNPA aktivizálása, a tudáscsere elősegítése és annak ösztönzése, hogy a CNPA a gyümölcsöző védett terület-hálózat új, vezető példájává váljon, nemcsak Európában, hanem világszert

A Kárpáti Egyezmény keretét biztosít az együttműködéshez és a szakpolitikák összehangolásához, amelynek középpontjában a Kárpátok védelme és fenntartható fejlődése áll. A Centralparkokhoz hasonló jó gyakorlatokat alkalmazó projektek teljes figyelmet és támogatást érdemelnek, mivel jelentősen hozzájárulnak a régió természeti és kulturális örökségének megőrzéséhez/védelméhez.

Harald Egerer
Az UNEP bécsi irodájának vezetője - Kárpáti Egyezmény titkársága

Tudjon meg többet a Centralparks projektről:

www.centralparks.eu

www.interreg-central.eu/Centralparks

Kapcsolat:

Centralparks projekt

European Academy of Bolzano/Bozen - Eurac Research

- Vezető Partner

✉ isidoro.debortoli@eurac.edu

f www.facebook.com/Centralparks

in www.linkedin.com/company/centralparks

🐦 @Centralparks19

📺 www.tinyurl.com/y2xrtsb8

Fotók: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Education and Information Centre Bile Karpaty, Ekopsychology Society, European Wilderness Society, Ewa Bujalska, NFA-Romsilva-Piatra Craiului National Park Administration

A project az Interreg CENTRAL EUROPE Programme támogatta, ami a helyi nehézségek leküzdését támogatja Közép-Európában.

A magyar partner részvétele a projektben a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul(t) meg.

eurac
research

PRO
NATUR

